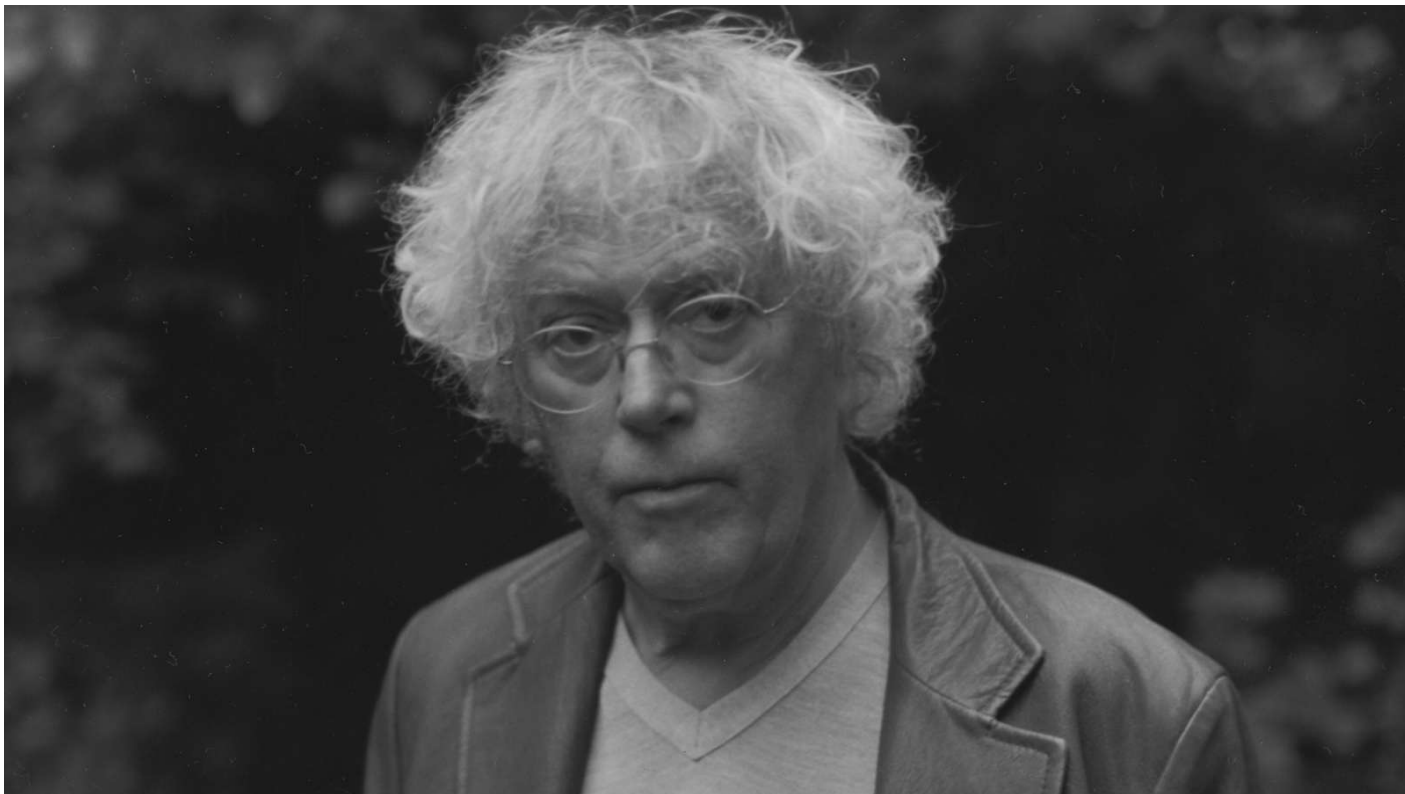

Dag Solstad har skrevet et vemodigt og usædvanligt åbent farvel

Dag Solstad (1941–2025) vender i sin sidste bog tilbage til barndommens Sandefjord og livets store spørgsmål om tab, sprog og tilhørsforhold. Foto: Tom Sandberg

NIELS DICHOV LUND

23.05.2026

BØGER // ANMELDELSE – Dag Solstads sidste bog er lille af omfang, men stor i efterklang. Med både ømhed, selvkritik og tør humor vender han tilbage til barndommens tab, tavshed og politiske opvågning i en roman, der føles som et sent og usædvanligt ærligt punktum fra en af Nordens vigtigste forfattere, skriver Niels Dichov Lund.

Endelig! Lykken. og mit forsøg, i 2022, på at udholde smerten ved tidens rasen

Forfatter: Dag Solstad

Oversat fra norsk af Anne Matthiesen

Forlag: Gyldendal

Udkom d. 28. april 2026.

Det er ikke en hvilken som helst forfatter, der sætter sådan en titel på sin bog. Og det var blandt de sidste forfatterhandlinger, før han døde sidste år i en alder af 83.

I 1970'erne var Dag Solstad nærmest et *must* – både litteraturstuderende og (andre) venstreorienterede læste ham flittigt, da han kom fra det spektakulært politiske litteraturmiljø i Norge. Med korte direkte titler og en suggestiv rytmisk prosa var hans socialrealistiske romaner klare i mælet, og med arbejderklasesolidaritet blev han et sikkert kort for danske rødliges forlag og bogklubber.

A person wearing a grey sweater is sitting at a wooden desk, writing in a notebook with a pen. The desk is part of a larger wooden structure with a metal rod and a small shelf underneath. The background is a plain wall.

Roman
Gyldendal

DAG SOLSTAD ENDELIG! LYKKEN.

Og mit forsøg, i 2022, på at udholde
smerten ved tidens rasen.

Solstad var vendt én gang fra at være 60'er-modernist og skulle så vende igen. Fra 1980'erne distancerede han sig fra den politiske position med en mere moralsk-psykologisk tilgang, både mere blasert og satirisk.

Nu stod det i et selvopgør på kulturkritiske romaner om småresignede og lidt gnæggende intellektuelle. Støt blev bøgerne mere eksperimenterende, og lige så støt byggede de Solstad med det hvid-viltre hår op til en af Norges store og prisbelønnede forfattere – i alt gennem ca. 60 år og fortsat løbende oversat til dansk. Ikke for fastholdere, men en stemme der blev fulgt, hvor end den vendte sig.

Dag Solstads sidste roman

Hans sidste bog, der blev posthumt udgivet et halvt år efter hans død, er nu udkommet på dansk i Anne Matthiesens udmærkede oversættelse. En lang og omstændelig titel er ikke usædvanlig for Solstad – en tvivlende attitude, en psykologisk tilstand og en samtidsdiagnose i ét.

Plus indholdsmæssig alvor og formmæssig ironi: *Endelig! Lykken. Og mitt forsøk, i 2022, på å utholde smerten ved tidens herjinger*. Den lille bog fylder kun godt 100 sider, et efterladt manuskript overlegent i Solstads snedige form og dog fortsat afsøgende – og måske ikke fuldstændigt færdiggjort som tekst fra den helbredsramte forfatter?

Barndommen

Tidligt i bogen hedder det:

“Frem til år 2000, hvor jeg var omkring 60 år, gjorde jeg et nummer ud af, at jeg ikke var interesseret i at skrive om mine hovedpersoners barndom, for barndommen var der ikke noget at gøre ved, det er først når hovedpersonen er færdig med barndommen og i færd med at blive voksen og kan skabe sit eget liv, at han bliver interessant for mig som digter, og det har været en rettesnor for mig i hele min forfattervirksomhed.”

Foto: Bjarne Thune via Wikimedia Commons

Tænk, hvor mange barndomsskildringer litteraturen er fyldt med! Og når så forfatteren selv skal være hovedperson, som Solstad slog ind på nogenlunde da han havde rundet de 60 med en roman betitlet *16-07-41*, hans egne fødselsdato. Og endelig får vi så her både slutning og begyndelse med skildringen af en barndom og en selvbiografisk figur.

En tæt erindringskunst i glimt af en opvækst i 1940'erne i den lille by Sandefjord i hvalfangerbugten i det sydlige Norge, et efterkrigs- og skolebarn i et stramt småborgerligt miljø, hvor der er både knurren over nazister i nabolaget og glæde over de olympiske vinterlege i Oslo.

Hvad sætter et liv?

Tre forhold prægede. For det første hans opvækst og sprogbegavelse – han læser flydende i 2. klasse og kan i aviser og radio følge med i alskens stof. Det fører som det næste til, at den spændte udenrigssituation i 1948-49 – Israels oprettelse, Berlinblokaden, omvæltningen i Tjekkoslovakiet og oprettelsen af NATO – vækker ham for kommunismen, bekræftet via et bekendtskab med en dansk håndværker i byen, og noget han ikke tør fortælle og bedrøve sin far med.

Det tredje skelsættende i barndommen er faderens sygdom og død. Drengen er kun 11 år, og det sker ifølge med en konkurs for forældrenes kolonialhandel og dermed store sociale og familiemæssige deroute. Med tabet opleves svigt og tavshed fra de voksne og mobning fra byens børn – et voldsomt smertepunkt. Faderen var *alt*, og moderen modsvarende stort set *intet* – hverken dengang eller siden.

Privat og almen

Norske kritikere priser bogen som vigtig i forhold til at dissekere Solstads skævt selvbiografiske forfatterskab – om fx selvstændighed, ensomhed og fællesskab. Mest siger den så nok dem, der kender forfatterskabet og værdsætter både metaniveauet, tungen i kinden og bruddene i kronologien. Antagelig mest for feinschmeckere, som det typisk kan gælde efterladte og/eller meget sene bøger, de er taktsomme og rørende – kondenserede snarere end frembusende som i forfatterens velmagtsdage.

Med det sagt er der også en makitering af mere almen art, som kompakt skildrer de barske sider af forældre-barn-forhold med forladthed og usikkerhed. Og ikke mindst af en af tavsheds- og fortielseskultur der med mere mørke end lys kan sætte skel, som måske nok ligner beskyttelse, men også ukontrollabelt frigør meget andet. Solstads kleine men velturnerede punktum kan fuldt ud siges at stille spørgsmål, hvorvidt man skaber sit eget liv, måske endog helt fra barndommen og ydermere måske mest af alt via sproget?

Bogens efterskrift

Bogen er angiveligt skrevet i første halvdel af 2022 og var dengang tænkt som et skrift, der ikke skulle udgives før længe efter Solstads død – ”*lad os sige i 2051*” (når

anmeldere ikke mere kunne omklamre ham!). Men ifølge efterskriftet ombestemte han sig – han lod sin hustru Therese Bjørneboe læse manuskriptet og i samtale med hende fremrykke udgivelsen til langt tidligere. Helt som fra begyndelsen tilegnet hende, gennem de sidste 30 år hans tredje hustru, langt yngre og en litterær åndsfælle.

Titlen *Lykken* er kærligheden og taknemmeligheden til hende, hun er hans *Endelig!* Samtidig er hvilepunktet sat med hans både første og sidste rigtige blotlæggelse af den anden ende af livet. Barndommen med både smertepunkter og bemærkelsesværdig verdensåbning – via sprog, psyke og politik. Bogens slutsætninger ønsker en fælles grav med hustruen på Veierland Kirkegård, meget tættere på barndommens Sandefjord end Oslo med hans lange virke.

POV dækker kulturlivet med klassiske anmeldelser, interviews, essays og fotoreportager. [Klik dig videre her.](#)

Dag Solstad

gyldendal

Niels Dichov Lund

NIELS DICHOV LUND

Født 1950 - lektor emeritus ved Institut for Kommunikation på Københavns Universitet Uddannet cand.mag. i dansk og historie ved KU i 1978 og ph.d. fra Institut for Nordisk Filologi ved KU i 2000. Fra 1978 ansat ved Danmarks Biblioteksskole som lektor, fra 2013-2019 ved Københavns Universitet ...

POV Overblik

Støt POV's arbejde som uafhængigt medie og modtag **POV Overblik** samt dagens udvalgte tophistorier alle hverdage, direkte i din postkasse.

- Et kritisk nyhedsoverblik fra ind- og udland
- Indsigt baseret på selvstændig research
- Dagens tophistorier fra POV International
- I din indbakke **alle hverdage** kl. 12.00
- Betal med **MobilePay**

For kun 25 kr. om måneden giver du POV International mulighed for at bringe uafhængig kvalitetsjournalistik.

MobilePay

VISA VISA

Electron

mastercard

maestro